

قوه قضائیه و قانون اساسی

مؤلف:

جمعی از نویسندگان

به اهتمام:

پژوهشکده شورای نگهبان

سرشناسه: فتاحی زفرقندی، علی، ۱۳۶۹ -، گردآورنده
عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام، Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور: قوه قضائیه و قانون اساسی/گردآورنده علی فتاحی زفرقندی؛ به اهتمام
پژوهشکده شورای نگهبان.
مشخصات نشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۴۳۷ص.
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
موضوع: قوه قضائیه -- ایران -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
Judicial power -- Iran -- Addresses, essays, lectures
موضوع: ایران. قوه قضائیه
موضوع: ایران. قانون اساسی (جمهوری اسلامی)
موضوع: قانون اساسی -- ایران -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
Constitutions -- Iran -- *Addresses, essays, lectures
شناسه افزوده: شورای نگهبان. پژوهشکده شورای نگهبان
رده بندی کنگره: KM۲۶۱۳
رده بندی دیوی: ۳۴۷/۵۵۰۱۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۹۳۰۰۷۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

قوه قضائیه و قانون اساسی

مؤلف: جمعی از نویسندگان
گردآورنده: علی فتاحی زفرقندی
صفحه آرا: امین مددی
ناظر فنی: سیدمحمد رضا سیدعلیخانی
ناشر: انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۳ - تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۰۷-۰
شابک تک جلدی: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۳۰-۸

قیمت: ۱۸۰ هزار تومان
آدرس: تهران، خیابان شهید بهشتی^(د)، خیابان سرافراز، کوچه پنجم، پلاک ۱۱
تلفن: ۰۲۱-۸۸۷۵۰۰۷۰

■———— فهرست مطالب ————■

تحلیل فقهی حقوقی شاخصه‌های عدالت قضایی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.....	۱
مصطفی مسعودیان	
تأملی بر برخی از بایسته‌های تصمیم‌گیری اداری شخصی در پرتو آرای شعب دیوان عدالت اداری.....	۲۳
محمدجواد رضایی‌زاده، ابوالفضل درویشوند	
مفهوم‌شناسی «تعزیرات منصوص شرعی» با تأکید بر نظرهای شورای نگهبان.....	۴۳
عادل ساریخانی، محمدهادی توکل‌پور	
پیشگیری غیرکیفری از جرم در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.....	۶۳
علیرضا تقی‌پور	
موانع احیای حقوق عامه در حقوق ایران و راهکارهای تحقق مطلوب آن.....	۸۱
فاطمه افشاری، آرین پتفت	
شأن قضایی رئیس قوه قضاییه؛ از نفی تا اثبات.....	۱۱۱
خیرالله پروین، حسین آئینه‌نگینی	
تأملی بر صلاحیت تدوین و ارائه‌ی لوایح قضایی به مجلس: نقد رویه‌ها و رویکردها	۱۳۵
علی‌محمد فلاح‌زاده، یحیی مزروعی‌ایبانه	
تأملی بر آثار صلاحیت قضایی رئیس قوه قضاییه در پرتو بازشناسی این صلاحیت در قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری.....	۱۵۷
خیرالله پروین، حسین آئینه‌نگینی	
مطالعه تطبیقی مدیریت عالی قوه قضاییه در نظام حقوقی ایران و اتحادیه اروپا.....	۱۷۹
ولی‌الله حیدرنژاد، خیرالله پروین	
نسبت صلاحیت‌های اداری و مالی رئیس قوه قضاییه با رئیس‌جمهور در قانون اساسی ۲۰۳	
حسین آئینه‌نگینی	
صلاحیت دادستانی کل کشور در احیاء حقوق عامه؛ مطالعه موردی تحریم‌های یک‌جانبه	

آمریکا..... ۲۲۱

حسین خلف رضائی، محمد مقدمی

بررسی معیارهای نهاد آمبودزمان با قوانین و مقررات سازمان بازرسی کل کشور..... ۲۴۵

جعفر براتی، بیژن عباسی

بازخوانی امکان «استقلال بودجه‌ای قوه قضاییه» در چارچوب نظام حقوق اساسی
جمهوری اسلامی ایران..... ۲۶۹

امیر کشتگر، علی فتاحی زفرقندی، محمدصادق فراهانی

جایگاه حقوقی و حدود صلاحیت قوه قضاییه در رسیدگی به جرائم خُرد خانوادگی..... ۲۸۹

رکسانا بوعدار، عاطفه عباسی

رهیافتی بر تحلیل حقوقی شفافیت فرایندهای قضایی-اداری در قوه قضاییه، با تأکید بر
بازدارندگی فساد..... ۳۰۷

احمد علی‌نژاد، احمد رفیعی، حجت‌اله علم‌الهدی

بررسی تعارض منافع مقامات قضایی..... ۳۳۵

سعید سیاه بیدی کرمانشاهی

مبانی و پیامدهای نص‌گرایی قانونی در نظام‌های قضائی معاصر..... ۳۶۳

مسعود الماسی، احمد واعظی

امکان‌سنجی استناد قضات به قانون اساسی در عدم اجرای قوانین مغایر با آن..... ۳۸۷

مصطفی منصوریان، مهدی فرهنگد

تحلیل مبانی فقهی شورای نگهبان پیرامون حقوق ولی دم در موارد پرداخت فاضل دیه ۴۰۹

مجید قورچی‌بیگی، سهراب بهادری

مقدمه

تحقق عدالت قضایی و دادرسی منصفانه، از مهم‌ترین آرمان‌ها و اهداف نظام جمهوری اسلامی ایران است که در اصول قانون اساسی، بیانات امام خمینی (ره)، و تأکیدات رهبر معظم انقلاب مورد توجه ویژه قرار گرفته است. عدالت، نه تنها مبنای مشروعیت حکومت اسلامی بلکه شاخصی برای سنجش میزان پابندی به اصول الهی و انسانی محسوب می‌شود. از این رو، قوه قضاییه به عنوان نهادی مستقل و بنیادین در ساختار جمهوری اسلامی، نقشی محوری در تأمین این عدالت ایفا می‌کند. وظیفه این قوه نه تنها رسیدگی به دعاوی و حل اختلافات بلکه احیای حقوق عامه، پیشگیری از تخلفات، و حمایت از آزادی‌های مشروع است.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، با پیش‌بینی اصول مترقی مرتبط با عدالت قضایی و دادرسی منصفانه، چارچوبی حقوقی برای عملکرد قوه قضاییه فراهم کرده است. از جمله وظایف کلیدی این نهاد می‌توان به احیای حقوق عامه، نظارت بر حسن اجرای قوانین، و برخورد قاطع با فساد اشاره کرد. این نقش بنیادین قوه قضاییه، اهمیت پژوهش و مطالعه در ساختار، صلاحیت‌ها، و چالش‌های پیش‌روی آن را بیش از پیش آشکار می‌سازد.

کتاب حاضر، با گردآوری مجموعه‌ای از مقالات علمی، در تلاش است تا ابعاد مختلف جایگاه و صلاحیت‌های قوه قضاییه را بر اساس اصول قانون اساسی واکاوی کند. عناوین متنوع مقالات این مجموعه، از تحلیل شاخصه‌های عدالت قضایی و نقش قوه قضاییه در کیفرگذاری تا بررسی مفاهیمی چون احیای حقوق عامه، شفافیت فرایندهای قضایی، و استقلال بودجه‌ای این قوه، نشانگر عمق و گستره موضوعاتی است که این کتاب به آن پرداخته است. همچنین، مقالاتی که به مطالعه تطبیقی مدیریت عالی قوه قضاییه در نظام حقوقی ایران و سایر کشورها می‌پردازند، دیدگاه‌های تازه‌ای برای اصلاح و بهبود ساختارهای قضایی ارائه می‌دهند.

ضرورت پژوهش در این حوزه، به‌ویژه برای دانشجویان و پژوهشگران حقوق عمومی، از چند جهت حائز اهمیت است. از یک سو، آشنایی با اصول و وظایف قوه قضاییه در قانون اساسی، درک عمیق‌تری از نقش این نهاد در نظام حقوقی ایران فراهم می‌کند. از سوی دیگر، بررسی چالش‌ها و راهکارهای پیش‌روی قوه قضاییه، به ارتقای کارآمدی این نهاد و تحقق عدالت در جامعه کمک خواهد کرد. این کتاب با ارائه تحلیل‌های جامع، نه تنها بستری برای پژوهش‌های آینده فراهم می‌آورد، بلکه به فهم بهتر کارکردها و صلاحیت‌های قوه قضاییه کمک شایانی خواهد کرد.

امید است این مجموعه، با بهره‌گیری از دیدگاه‌های متنوع پژوهشگران، گامی مؤثر در راستای ارتقای دانش حقوق عمومی و تقویت عدالت قضایی در کشور باشد.

گفتنی است مجموعه مقالات کتاب حاضر، پیش از این در شماره‌های مختلف فصلنامه علمی پژوهشی دانش حقوق عمومی توسط پژوهشکده شورای نگهبان گردآوری و منتشر شده است و اینک پس از جمع‌بندی موضوعی و تدوین در قالب یک اثر علمی منسجم به دانشجویان، پژوهشگران و صاحب نظران حقوق عمومی ارائه می‌شود. مطالب بیان شده در مقالات لزوماً بیانگر نظرات پژوهشکده شورای نگهبان نبوده و صرفاً ایده و نظرات نگارندگان آن‌ها می‌باشد.

پژوهشکده شورای نگهبان

زمستان ۱۴۰۳